

مقایسه گونه شناختی معماری مساجد سرپوشیده ایران و عثمانی مطالعه موردی : مسجد کبود تبریز

سپیده شکوهی تبریزی*

1- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد
هریس، shookuhi_tabrizi@yahoo.com

چکیده

مسجد کبود تبریز فیروزه اسلام یکی از نمونه های سرپوشیده مساجد ایرانی در دوره نزدیک به دوره ایلخانی (قره قویونلو ها) این بنا در بسیاری از کتابها در سبک آذری معروفی شده است. ولی این مسجد مانند نمونه های دیگر این سبک مانند مسجد جامع یزدو... که موجب می شود در باره ایم مسجد و سر منشع پلانی یا تزیینی این بنا تحقیق و بررسی کرد. این بنا بسیار شبیه مساجد بورسا در ترکیه است

این مقاله به روش مطالعه ی کتابخانه ای و میدانی تلاشی مقایسه مساجد بورسای ترکیه و مسجد کبود تبریز می پردازد تا شاید پاسخ گوی سئوالاتی که این بنا چه شباهات ها و چه تفاوت های با هم دارند ؟ آیا مسجد کبود برگرفته از مسجد جامع بورسا است ؟

واژه های کلیدی: ایلخانی، مسجد کبود، مسجد بورسا ترکیه، تزیینات

مقدمه

در این دوره انواع ساختمانها، حالت سنتی و سبک سلجوقی خود را حفظ کرده، ولی مغولان برای نمایش قدرت خود به ساخت بناهای عظیم با گنبد های بسیار بزرگ و برج های بلند روی آوردند و برای افزایش هیبت بنا، نماهای ساختمان را با قاب های باریک و بلند و هلال های نوک تیز آراستند. (پیرنیا، 1386) در این زمان استفاده از تزیینات آجر لعابدار و بدون لعاب (تصویر 1) 1، قطعات گچ و آجر در موزایک، کاشی های آبی رنگ با نقش های زیبای گل و بوته، کتیبه های زیبای کوفی و نسخ با نوارهای تزیینی و نازک گچبری به صورت بندکشی رواج داشت. از بناهای مذهبی و مساجد این دوره می توان از مسجد جمعه ورامین نام برد. این مسجد مانند مسجد زواره براساس طرح کلی چهارایوانی ساخته شده و برخلاف دیگر مساجد ایران سردر کوتاهی دارد آنچنان که کل ساختمان در سیطره گنبد بزرگ بالای حجره جلوی محراب قرار گرفته است. طرح داخلی این مسجد نشانه پیشرفت معماری نسبت به قرون قبل است که احساس خاصی از ارتفاع را در بیننده ایجاد می کند. دیوارهای جانبی با روزنه هایی جهت ورود نور، مشبک شده اند. تزیینات محراب با تصاویر گل های کاملاً شکفته تزیین شده است. سردر ورودی و ایوان قبله دارای نیم گنبد هایی بر فراز طاق های مقرنس کاری شده و

¹- ماخذ تصویر از نگارنده